

- SOLER, Joan. *Fantasia Popular Catalana*. Barcelona: Barcanova, 1994.
- SOLER, Joan. *Les bruixes es pentinen*. Barcelona: Pòrtic, 2014.
- TEMPORAL, Josep i VILLALBA, Laura (ed.). *La recerca folklòrica: persones i institucions*. Alacant: Institut Alacantí de Cultura Juan Gil-Albert – Arxiu de Tradicions de l'Alguer – Grup d'Estudis Etnopoètics, 2012.
- TORRENT, Vicent. *La música popular*. València: Institució Alfons el Magnànim, 1990.
- TORRES, Lleonard i Llorenç Jiménez. *Rondalles de la Ribera*. València: Camacuc, 1993.
- TORRES, Lleonard i JIMÉNEZ, Llorenç. *Rondalles meravelloses de la Ribera*, València, Camacuc, 1994.
- VALOR, Enric. *Rondalles valencianes*, vs.1-8, Edicions del Bullent, 2000.
- VALRIU, Caterina. *Llegendes de Mallorca*. Barcelona: PAM, 2014.
- VALRIU, Caterina. *Balears i Pitiüsses. Terres de llegendes*. Barcelona: PAM, 2013.
- VERDÚ, Jordi Raül. *A la vora de la llar*. Alcoi: Marfil, 2001.
- VERDÚ, Jordi Raül. *Una nit prop del foc*. Alcoi: Marfil, 2006.
- VERDÚ, Jordi Raül. *Això era una volta...* Catarroja: Perifèric Edicions, 2014.
- VERDÚ, Jordi Raül. *El buscador de contes*. Alzira: Bromera, 2015.
- VERDÚ, Jordi Raül. *I conte contat...* Catarroja: Perifèric Edicions, 2017.
- VERDÚ, Jordi Raül. *Contalles de iaies i iaies*. Picanya: Bullent, 2018.
- VERDÚ, Jordi Raül. *Contes a la fresca*. Altea: Aila Edicions, 2020.
- VERDÚ, Jordi Raül. *Rondalles i succeïts rescatats de l'oblit*. Publicacions Abadia de Montserrat, 2025.
- VIDAL, Vicent. *Una història de la literatura popular valenciana (1873-2019)*. Barcelona: PAM, 2020.
- VILA, Alfonso. *Contarelles*. Canals: Ajuntament de Canals, 2014.
- VIOLANT, Ramona. *La rondalla i la llegenda*. Barcelona: Altafulla, 1990.

Índex

Pròleg a la nova edició	7
1.Introducció	9
1.1. La necessitat d'una mitologia popular.....	9
1.2. Els orígens.....	12
CRIATURES MÀGIQUES.....	15
1.Aparicions de bubotes: reals i fingides.....	17
Infidelitats.....	19
Robatoris	20
Contraban	21
Equívocs i bromes pesades	22
2. Monstres, bèsties, dracs i serps	24
2.1. Bestiari fantàstic	24
2.2. El bestiari festiu.....	27
2.3. Les nostres bèsties.....	27
Afaram, feram	28
Bou de foc.....	28
Caro	29
Cuca Fera	30
Cucala	31
Drac de Banyeres	31
Drac de Benimarfull	31
Drac de set caps o serp de tres caps	33
Dragó del Patriarca	34
Dracs festius.....	34
Engonari	36
La garrofera del gosset.....	36
Els gossos de la capseta màgica	36
Lleó dels blanquers	37
Llops marins	37
Mare dels peixos	38
Pardal verd o daurat	38
El polp de la Serra Grossa	39
Els pollastres de l'Algoda	39

Pollastres de Gorga.....	40
Tall de l'infern al Penyagolosa	40
Quarantamaula	40
Serp del dimoni.....	41
La serp de la Sanxa	42
Serp amb cabellera a Museros	43
Serps que mamen	44
Serps de tres caps	44
La serp de la Cova del lladre a Monòver.....	44
Serp de pedra al Camp de Morvedre.....	45
Tarasca.....	45
3. El dimoni i altres presències inquietants	46
3.1. Orígens i definició dels dimonis.....	46
3.2. Els nostres dimonis	49
Cova de l'Avern, a Ontinyent.....	50
Dimonis constructors.....	50
Les penyes del diable.....	51
Dimonis que s'emporten les ànimes	53
Dimonis, pactes i enganys.....	53
Dimoni jovenet	54
Dimoni xicotet	55
Dimoniets.....	56
Santuari del Roser, a Morella	56
Santuari de l'Estrella (Alt Maestrat)	56
Santuari de la Balma de Sorita del Maestrat.....	58
3.3. Altres presències inquietants.....	59
Animetes del Purgatori	59
Bruixes i bruixots	60
Camins.....	60
Cavalls de foc.....	60
Els frares condemnats del Mas de Pontarró.....	62
Flor del dimoni.....	62
El frare venjatiu del Mas de Patiràs	64
Freixures.....	64
Home roig.....	65
Home del Sol	65
Els llavadors	66

La Mala Fortuna	68
Mestressa de l'infern, Mare del dimoni	70
Mare dels Vents	70
La mort	71
El Trib Reial.....	72
Urquesses o dones de l'infern.....	73
4. Dones d'aigua, goges, fades i encantades.....	74
4.1. Dona d'aigua.....	74
4.2. Goges.....	76
4.3. Fades.....	77
4.4. Encantades	77
4.5. Les nostres encantades	78
Font de Montalt	78
La Jonaina de Teulada.....	78
L'encantada del barranc de l'Encantà, a Planes	79
L'encantada de Crevillent.....	79
L'encantada del Cabeçó d'Or	81
L'encantada del Cabeçó Soler.....	81
L'encantada de La Giraba a Ludiente	81
L'encantada-serp de la Cova d'Ocre, a l'Albir	82
L'encantada de Petrer	82
L'encantada de les tres taronges	82
L'escala de la donzella, a Moixent	83
L'encantada del Castell de Billeneta o Benillup.....	83
La donzella del desert de les Palmes.....	83
Pedra encantada de Montesa	84
Penyes d'Onofre	84
Reina Mora dels Banyets de Calp	85
Reina Mora dels Banyets del Campello.....	85
Reina Mora del Castell de Marinyén, a Benifairó	85
Roca Encantada de la Vila.....	85
Sirenes.....	86
Velletes vora d'un riu o Bruixes d'aigua.....	86
5. Els éssers fantàstics més menuts.....	88
5.1. Genis del bosc i esperits familiars.....	88
Éssers de tipus personal, d'escassa forma humana	92

Éssers domèstics amb aparença humana	93
Éssers de forma indeterminada	94
5.2. Classificació.....	94
Donyet	94
Donyets de Nàquera	96
Duendos.....	97
Follet.....	98
Fraret o duendet a la cova del Frare.....	99
Gambosins.....	99
Homenets o dimoniets.....	100
Nan Saltador.....	103
Nyítols	103
Perot o Perotet.....	104
Porquets o cerdets.....	104
6. Ogres, negres i gegants	105
6.1. Gegants.....	105
6.2. Ogres i negres	107
6.3. Classificació.....	109
Al-Hem, el forçut de Gorga.....	109
Esclafamuntanyes	109
Ferrabàs o ferro braç	110
Forçut de Xixona	110
Gegants del Corpus o de les Cercaviles	111
Gegant del Romaní, a Benifallim	111
Negres.....	113
Ogre de la Caputxa Negra.....	114
Penyagolosa	114
Perot el Negrot.....	115
Rotllà.....	115
Sant Cristòfol	117
Set vares de dents.....	119
Tombatossals	119
7. Sobre bruixes i bruixots.....	120
7.1. Bruixes i bruixots en l'imaginari	120
7.2. Objectes i ungüents màgics	124
8. Els espantacriatures i altres creences infantils	127

8.1. La por dels més menuts	127
8.2. Els nostres espantacriatures	128
Banyeta, Banya corca o torta	128
Bruixa Curruixa	128
Butoni.....	129
Dimoni	129
El drac.....	129
Flare Flairon o Flariol	131
Gambusins, Gambosins	132
Greixer, Greixerets	132
Home del sac.....	133
Home dels nassos.....	134
Mala ventura.....	135
La mala cosa, La mala Cuca, La Cuca Fera	135
Miquelot	136
Moro Mussa	136
Pardalot	137
Pare Llop	137
La por.....	139
Puto Vell	139
Quarantamaula, Cuca Maula, Quicamaula, Corantameula...140	
Saginer, Greixer, Greixet, Home de la Sangueta	140
«Tio» dels Ossos.....	141
Tio Cuiro.....	141
La velleta de Toix.....	142
La vella Pinta	142
9. Sants i herois	143
9.1. El cicle Jaumí	143
La llàntia del matrimoni feliç, a València	144
L'ermita de Santa Bàrbara, a Set Aigües.....	145
Setge de València.....	145
9.2. Sant Vicent, Sant Pere i el Nostre Senyor.....	147
Sant Vicent i el ferrer	147
El miracle del burro	148
Sant Vicent a Teulada.....	148
Sant Vicent, el matrimoni i la veïna	148
9.3. Sant Pere i el Nostre Senyor	148
9.4. Els antiherois: en Joan de la Panarra	149

COSTUMS I CREENCES MÀGIQUES DE LA VIDA QUOTIDIANA	151
1. Terra de tresors	153
1.1. Definició de tresor	153
1.2. La ruta dels tresors	155
L'Albir, a Altea	155
El castell del Bou Negre, a Argeleta	155
Bou d'or, a la cova de l'Àguila, a Xodos	156
El castell de Polop	156
El castell de Penella	157
Castell de Segart (Camp de Morvedre)	157
Cavall d'Or, de Sagunt	157
Les Columbres	157
La Cometa, a Calp	159
La cova de Laver, a Moixent	159
La cova de Benidoleig o de les Calaveres, Ondara	159
Cova de l'Or	160
La cova del Primo, a Carlet	160
Font de l'Or a Ares	160
Gorga i el tresor de Subirats	160
Gruta Blanca, a Banyeres	160
Muntanya de l'Endeví, a Sella (Marina Baixa)	161
La muralla d'Elx	161
Novelda i el túnel de l'Or	161
L'Olivera grossa, a la Vila	161
Papa Lluna, a Peníscola	163
Penya de l'Or, a Bolulla	163
Quiquet i el tresor de Castelló	163
Segària la Rica, a Beniarbeig, Beniomer i Benicadim	164
La Torre, l'Alacantí	164
2. Costums i oficis màgics	166
2.1. La necessitat de les Supersticions	166
2.2. Els senyors dels elements	167
2.3. Curanders i remeiers	169
2.4. El poder de l'oració: Classes de remeiers	172
2.5. Algunes Supersticions	176
Contra les berrugues	176

Contra les insolacions	177
Contra el mal de queixal	177
El ritual del manrubí	177
El ritual de trencar l'enfit	180
El ritual de les trencadures	180
Ungüent de serps	181
Prendre l'ull	181
Els mussols	182
L'ull de poll	182
Conjur amorós	183
Les aigües curatives	184
2.6. Oracions i invocacions	185
3. Creences del calendari màgic	189
3.1. Creences del calendari i els cicles de l'any	189
1 de novembre	191
1 de maig	191
2 de febrer	192
1 d'agost	192
3.2. Nit de Sant Joan	195
Amor	197
Agricultura i meteorologia	197
Fortuna	197
3.3. Tots Sants	199
3.4. Nadal i Cap d'Any	200
3.5. Fogueres de Sant Antoni	201
3.6. La Candelera	201
3.7. Combregar dels malalts	202
3.8. Setmana Santa	202
Quaresma i Carnestoltes	202
Ascensió i Assumpció	202
El ritual de la Salpassa	203
3.9. L'Arbre de Maig	205
4. Creences i costums de la vida quotidiana	207
4.1. Els animals en la cultura popular	207
Borinot	207
Cadernera	208
Colom	208
Corb	208

Cuca de llum, Lluerna	208
Cucut.....	208
Gallineta cega, Marieta.....	209
Garsa, Blanca	209
Gat.....	209
Grill	210
Gripau.....	210
Òliba.....	210
Oroneta.....	211
Rabosa, Guineu	211
Rossinyol.....	211
Totestiu, Capellana.....	211
4.2. La màgia del blau	211
4.3. Les cares d'aigua	211
4.4. Els mals de femella	212
4.5. L'influx de la lluna.....	214
4.6. Pa beneït	214
4.7. Ànimes del purgatori.....	216
Sant Jordi (23 d'abril).....	216
Sant Jaume (25 de juliol).....	218
Sant Miquel (8 de maig i 29 de setembre)	218
Sant Nicolau (6 de desembre)	218
Santa Llúcia (13 de desembre).....	219
4.8. Morts i naixements.....	219
4.9. Flors reals i imaginàries.....	220
5. Flora màgica	223
5.1. Algunes plantes de la medicina tradicional.....	223
5.2. Les plantes màgiques	226
Plantes per provocar visions.....	227
Plantes per a curar mals d'amor i preparar pocions amoroses...229	
Plantes per a fer el mal o endevinar	230
Plantes per a combatre els mals esperits	231
5.2.5. Plantes curatives	234
Conclusions.....	237
Bibliografia actualitzada.....	240